

Openingsbalans 2019

1	Inleiding	4
2	Balans	5
2.1	<i>Samengevoegde balans per 31 december 2018</i>	5
2.2	<i>Geharmoniseerde balans 1 januari 2019 incl. resultaatbestemming</i>	7
2.3	<i>Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling</i>	9
2.3.1	Algemeen	9
2.3.2	Activa	9
2.3.3	Passiva	11
2.4	<i>Toelichting op de balans</i>	13
2.4.1	Immateriële vaste activa	13
2.4.2	Materiële vaste activa	14
2.4.3	Financiële activa	15
2.4.4	Uitzettingen	19
2.4.5	Liquide middelen	20
2.4.6	Overlopende activa	21
2.4.7	Eigen vermogen	21
2.4.8	Reserves	21
2.4.9	Voorzieningen	29
2.4.10	Langlopende schulden	34
2.4.11	Kortlopende schulden	35
2.4.12	Overlopende passiva	35
2.4.13	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	36

1 Inleiding

In de openingsbalans van de nieuwe gemeente Groningen zijn de balansen van de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer samengevoegd. Conform de regelgeving van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) zijn de waarderingsgrondslagen geüniformeerd. Hierbij is uitgegaan van de grondslagen zoals geformuleerd in de financiële verordening die bij de start van de nieuwe gemeente Groningen is vastgesteld door uw Raad. In het verzamelbesluit is de verordening 2018 doorgetrokken naar 2019 voor de nieuwe gemeente Groningen. De uniformering is in de balans en de specificaties zichtbaar gemaakt in de kolom harmonisatieverschillen. De harmonisatieverschillen kunnen zowel een positief als een negatief effect hebben op het vermogen van Groningen.

De gemeente Groningen heeft besloten om gebruik te maken van de overgangperiode zoals vermeld in de Wet algemene regels herindeling. De tarieven, met uitzondering van de OZB, en het beleid worden in de komende twee jaar geharmoniseerd. Dat betekent dat de omvang van de posten die samenhangen met de te harmoniseren tarieven en het te harmoniseren beleid worden bepaald door het oorspronkelijke beleid van de gemeente waar dit vandaan komt. In 2019 en 2020 worden tarieven en beleid volledig geharmoniseerd en de bijbehorende balansposten op het niveau van het nieuwe beleid gebracht. Dit kan nog incidentele resultaten opleveren.

Tussen de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer bestonden diverse dienstverleningsovereenkomsten en andere afspraken die tot onderlinge schulden en vorderingen leidden. Door de herindeling van de gemeenten vervallen deze balansposten.

De afzonderlijke gemeenten hebben in enkele situaties andere keuzes gemaakt ten aanzien van de balanspost in de jaarrekening 2018 waar een bedrag wordt verantwoord. Dit doet zich vooral voor bij de kortlopende activa en passiva. Voor de nieuwe gemeente is een uniforme werkwijze gekozen en dit leidt tot een andere rubricering van enkele posten.

Deze andere rubricering en eliminatie van balansposten hebben per saldo geen gevolgen voor het vermogen van de nieuwe gemeente Groningen.

2 Balans

2.1 Samengevoegde balans per 31 december 2018

Activa	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Samengevoegde
(bedragen x 1.000 euro)	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	balans 31-12-2018
Vaste Activa				
Immateriële vaste activa	1.806	19	17	1.842
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	1.334	19	0	1.353
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	472	0	17	489
Materiële vaste activa	1.178.653	83.215	18.731	1.280.599
waarvan economisch nut	642.197	54.768	8.849	705.814
waarvan economisch nut heffing gerelateerd	170.293	16.896	5.621	192.810
waarvan maatschappelijk nut	366.163	11.550	4.261	381.974
Financiële vaste activa	419.555	1.275	389	421.219
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	14.968	101	46	15.115
Leningen aan woningbouwcorporaties	100.220	0	0	100.220
Leningen aan deelnemingen	290.519	0	0	290.519
Leningen aan verbonden partijen	500	0	0	500
Overige langlopende leningen	13.348	1.174	343	14.865
Vaste Activa	1.600.014	84.509	19.137	1.703.660
Vlottende Activa				
Voorraden	75.088	5.955	-833	80.210
Overige grond- en hulpstoffen	472	189	0	661
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in exploitatie)	72.584	5.767	-833	77.518
Gereed product en handelsgoederen	2.033	0	0	2.033
Uitzettingen	146.854	704	9.955	157.513
Overige verstrekte kasgeldleningen	8.500	0	0	8.500
Rekening courant verhoudingen niet financiële instellingen	0	236	0	236
Uitzettingen Rijkschatkist <1 jaar	0	0	7.400	7.400
Overige vorderingen	71.900	469	942	73.311
Vorderingen op openbare lichamen	66.454	0	1.613	68.067
Liquide middelen	1.469	168	2	1.639
Overlopende activa	59.642	8.289	646	68.577
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	292	0	0	292
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	21.023	0	43	21.066
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van overige overheden	24.544	310	608	25.462
Overige overlopende activa	13.782	7.979	-5	21.756
Vlottende Activa	283.053	15.116	9.770	307.939
TOTAAL ACTIVA	1.883.067	99.625	28.907	2.011.599

Passiva (bedragen x 1.000 euro)	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Samengevoegde
				balans
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018
Vaste Passiva				
Eigen Vermogen	244.668	14.651	2.409	261.728
Algemene reserve	30.996	7.123	-970	37.149
Bestemmingsreserve	173.722	9.747	1.935	185.404
Saldo van de rekening	39.950	-2.219	1.444	39.175
Voorzieningen	36.734	6.465	1.858	45.057
Vaste Schuld	1.357.185	67.065	21.029	1.445.279
Obligatieleningen	212.500	0	0	212.500
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	946.354	67.057	21.029	1.034.440
Onderhandse leningen van openbare lichamen	197.500	0	0	197.500
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	1	0	0	1
Waarborgsommen	831	8	0	839
Totaal vaste passiva	1.638.588	88.181	25.296	1.752.065
vlottende passiva				
Vlottende schuld	202.315	4.562	3.578	210.455
Bank- en girosaldo	29.031	0	-1	29.030
Overige Kasgeldleningen	73.500	0	0	73.500
Overige vlottende schulden	99.784	4.562	3.579	107.925
Overlopende passiva	42.163	6.882	33	49.078
Verplichtingen	19.428	4.952	0	24.380
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	3.496	0	0	3.496
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	8.810	0	0	8.810
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van overige overheden	3.554	0	33	3.587
Overige vooruit ontvangen bedragen	6.875	1.930	0	8.805
Totaal vlottende passiva	244.479	11.444	3.611	259.534
TOTAAL PASSIVA	1.883.067	99.625	28.907	2.011.599

2.2 Geharmoniseerde balans 1 januari 2019 incl. resultaatbestemming

Activa (bedragen x 1.000 euro)	Samen- gevoegde balans 31-12-2018	Resultaat- bestemming jaarrekening 2018* 1-1-2019	Samen- gevoegde balans 1-1-2019	Eliminatie/ Rubricering	Harmonisatie	Openings- balans Groningen 1-1-2019
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	1.842	0	1.842	0	0	1.842
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	1.353	0	1.353		0	1.353
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	489	0	489		0	489
Materiële vaste activa	1.280.599	0	1.280.599	176	-946	1.279.829
waarvan economisch nut	705.814	0	705.814	176	-183	705.807
waarvan economisch nut heffing gerelateerd	192.810	0	192.810		0	192.810
waarvan maatschappelijk nut	381.974	0	381.974		-763	381.211
Financiële vaste activa	421.219	0	421.219	0	0	421.219
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	15.115	0	15.115		0	15.115
Leningen aan woningbouwcorporaties	100.220	0	100.220		0	100.220
Leningen aan deelnemingen	290.519	0	290.519		0	290.519
Leningen aan verbonden partijen	500	0	500		0	500
Overige langlopende leningen	14.865	0	14.865		0	14.865
Vaste Activa	1.703.660	0	1.703.660	176	-946	1.702.890
Vlottende Activa	0	0	0		0	0
Voorraden	80.210	0	80.210	-176	788	80.822
Overige grond- en hulpstoffen	661	0	661	-176	0	485
Onderhanden werk (incl. bouwgronden in exploitatie)	77.518	0	77.518		788	78.306
Gereed product en handelsgoederen	2.033	0	2.033		0	2.033
Uitzettingen	157.513	0	157.513	2.160	-6	159.667
Overige verstrekte kasgeldleningen	8.500	0	8.500		0	8.500
Rekening-courant niet financiële instellingen	236	0	236	-236	0	0
Uitzettingen Rijksschatkist < 1 jaar	7.400	0	7.400		0	7.400
Overige vorderingen	73.311	0	73.311	-377	-6	72.928
Vorderingen op openbare lichamen	68.067	0	68.067	2.773	0	70.840
Liquide middelen	1.639	0	1.639	-152	0	1.487
Overlopende activa	68.577	0	68.577	-8.246	0	60.331
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	292	0	292		0	292
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	21.066	0	21.066		0	21.066
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van overige overheden	25.462	0	25.462	-406	0	25.056
Overige overlopende activa	21.756	0	21.756	-7.840	0	13.916
Vlottende Activa	307.939	0	307.939	-6.414	782	302.307
TOTAAL ACTIVA	2.011.599	0	2.011.599	-6.238	-164	2.005.197

Passiva (bedragen x 1.000 euro)	Samen- gevoegde balans 31-12-2018	Resultaat- bestemming jaarrekening 2018* 1-1-2019	Samen- gevoegde balans 1-1-2019	Eliminatie/ Rubricering	Harmonisatie	Openings- balans Groningen 1-1-2019
Vaste Passiva						
Eigen Vermogen	261.728	0	261.728	0	-164	261.564
Algemene reserve	37.149	20.418	57.567		0	57.567
Bestemmingsreserve	185.404	18.757	204.161		0	204.161
Saldo van de rekening	39.175	-39.175	0		-164	-164
Voorzeningen	45.057	0	45.057		0	45.057
Vaste Schuld	1.445.279	0	1.445.279	0	0	1.445.279
Obligatieleningen	212.500	0	212.500		0	212.500
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	1.034.440	0	1.034.440		0	1.034.440
Onderhandse leningen van openbare lichamen	197.500	0	197.500		0	197.500
Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren	1	0	1		0	1
Waarborgsommen	839	0	839		0	839
Totaal vaste passiva	1.752.065	0	1.752.065	0	-164	1.751.901
Vlottende schuld	210.455	0	210.455	-2.990	0	207.465
Bank- en girosaldo	29.030	0	29.030	-152	0	28.878
Overige Kasgeldleningen	73.500	0	73.500		0	73.500
Overige vlottende schulden	107.925	0	107.925	-2.838	0	105.087
Overlopende passiva	49.078	0	49.078	-3.248	0	45.830
Verplichtingen	24.380	0	24.380	-510	0	23.870
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	3.496	0	3.496		0	3.496
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	8.810	0	8.810		0	8.810
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van overige overheden	3.587	0	3.587		0	3.587
Overige vooruit ontvangen bedragen	8.805	0	8.805	-2.738	0	6.067
Totaal vlottende passiva	259.534	0	259.534	-6.238	0	253.296
TOTAAL PASSIVA	2.011.599	0	2.011.599	-6.238	-164	2.005.197

* De kolom resultaatbestemming betreft het jaarrekening resultaat 2018 van de voormalige gemeenten Haren, Groningen en Ten Boer zoals vastgesteld door de raad op 10 juli 2019.

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

2.3.1 Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Grondslagen voor waardering en resultaat

De waarderingsgrondslagen van de jaarrekening van de gemeente Groningen zijn gebaseerd op het BBV en vastgelegd in de Financiële Verordening. De activa worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs, dan wel nominale waarde. De passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd.

2.3.2 Activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn te onderscheiden in:

- Kosten sluiten geldleningen
- Kosten onderzoek en ontwikkeling/ plankostenkredieten
- Bijdragen aan activa van derden

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (bijdragen aan activa van derden) dan wel de directe kosten en rente (plankostenkredieten). Op de bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijn hiervan is dezelfde als die wordt gehanteerd voor soortgelijke eigen materiële activa.

Op kosten onderzoek en ontwikkeling/ plankostenkredieten van voorgenomen grondexploitaties wordt niet afgeschreven. Op het moment dat de raad (na maximaal vijf jaar) tot een grondexploitatie besluit worden de plankosten ingebracht in de desbetreffende grondexploitatie. Als er geen grondexploitatie komt wordt het actief afgeboekt ten laste van het resultaat.

Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief en verminderd met afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Deze duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van een boekjaar in aanmerking genomen.

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. De materiële vaste activa zijn naar de volgende categorieën in te delen:

- Activa met een economisch nut;
- Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (heffings-gerelateerd economisch nut);
- Activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Activa met een economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs. De jaarlijks ontvangen afkoopsommen bij voortdurende erfpacht worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve afkoopsommen. Aan zowel de bestemmingsreserve afkoopsommen als aan de erfpachtgronden

waarvoor afkoopsommen zijn ontvangen wordt geen rente toegerekend, aan erfpachtgronden waarvoor jaarlijkse een canon wordt ontvangen wordt wel rente toegerekend.

Overige activa met economisch nut en maatschappelijk nut.

Op de overige activa met een economisch nut of maatschappelijk nut wordt afgeschreven. Behoudens enkele uitzonderingen wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingsduur is bepaald op de verwachte economische levensduur en is per soort activa in de Financiële Verordening vastgelegd.

Uitgezonderd van lineaire afschrijving zijn:

- Investerings in publieke parkeervoorzieningen (gesloten financieringsstructuur);
- Investerings met een specifieke (rijks)regelgeving.

Deze investeringen worden annuïtair afgeschreven.

Overige bijzonderheden ten aanzien van de afschrijving:

- In alle gevallen gaat de afschrijving in vanaf de eerste dag van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname.
- Op alle vastgoedobjecten is restwaarde van toepassing. De hoogte van de restwaarde wordt ingesteld afhankelijk van de functie van het gebouw en dan alleen bij verwachte instandhouding van het gebouw na afloop van de gebruiksduur. Daarnaast is rekening gehouden met de te maken kosten voor verwijdering of vernietiging van (delen van) het gebouw.
- Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Activa met heffing gerelateerd economisch nut

Dit betreft investeringen in riolering, inzameling van huishoudelijk afval en investeringen voor activiteiten waarop begraafrechten kunnen worden geheven.

Op activa met heffing gerelateerd economisch nut wordt lineair afgeschreven met uitzondering van de investeringen in (aanleg) riolering, deze worden conform de Financiële Verordening annuïtair afgeschreven.

Harmonisatie van de waardering van de materiele vaste activa

De waardering en afschrijvingstermijnen van de materiele vaste activa is gebaseerd op de financiële verordening zoals deze geldt bij de start van de nieuwe gemeente Groningen. Deze verordening is gelijk aan de financiële verordening 2018 van de oude gemeente Groningen. De afschrijvingstermijnen en overige regels met betrekking tot de materiele vaste activa van de voormalige gemeente Haren en Ten Boer wijken hiervan af. Voor de hele gemeente Groningen gaan dezelfde regels gelden en dat betekent dat er een harmonisatie plaats moet vinden. De harmonisatie van waarderingsgrondslagen heeft gevolgen voor het vermogen van de nieuwe gemeente Groningen. In de toelichting op de balans wordt nader ingegaan op de harmonisatieverschillen.

Financiële vaste activa

De waardering van de financiële vaste activa is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. aanschafprijs, verminderd met - voor wat de geldleningen betreft - de aflossingen op de geldleningen. Indien de marktwaarde van een financieel vast actief duurzaam lager is dan de aanschafwaarde vindt afwaardering tot de lagere marktwaarde plaats. Bij (dreigende) oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de lening. Op deelnemingen en effecten wordt niet afgeschreven. De werkelijke waarde kan afwijken van de nominale waarde.

Flottende activa

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs bestaat uit de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijging- of vervaardigingsprijs worden de voorraden gewaardeerd tegen de marktwaarde. De waardevermindering wordt gerealiseerd door de vorming van een verliesvoorziening (grondexploitatie), of voorziening voor incurantheid, die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de voorraad.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Rente op grondexploitaties wordt geactiveerd en is daarmee ook onderdeel van de vervaardigingsprijs. Voor tussentijdse winstneming wordt de Percentage of Completion methode toegepast. Deze methode houdt in dat naar rato van de gerealiseerde opbrengsten en kosten de winst wordt berekend.

Vorderingen <1 jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht. Volgens de gekozen beleidslijn wordt er voor de vordering op openbare lichamen geen voorziening getroffen. Voor alle overige debiteuren wordt op basis van de ouderdomsanalyse een percentage van de hoofdsom als voorziening berekend.

Harmonisatieverschillen in de waardering van de grondexploitaties

De door Ten Boer gehanteerde berekeningsmethodiek voor de bepaling van bovengenoemde verliesvoorziening wijkt af van de methode die voor de nieuwe gemeente Groningen wordt gehanteerd. In de toelichting op de balans wordt het harmonisatieverschil dat hierdoor ontstaat nader toegelicht.

Liquide middelen, rekening courant niet financiële instellingen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eliminatie en rubriceringsverschillen in vorderingen, rekening courant niet financiële instellingen en overlopende activa

Tussen de voormalige gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer bestonden diverse dienstverleningsovereenkomsten en andere afspraken die tot onderlinge schulden en vorderingen leiden. Door de herindeling van de gemeenten vervallen deze.

2.3.3 Passiva

Eigen vermogen

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Volgens het BBV mag er een voorziening worden gemaakt in deze vier gevallen:

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan de hoogte op de balansdatum niet zeker is, maar die wel redelijk ingeschat kunnen worden;
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan de hoogte al redelijk in te schatten is;
- Er zullen kosten worden gemaakt in een volgend begrotingsjaar. Hiervoor mag een voorziening worden gevormd als het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het huidige of in

voorafgaande begrotingsjaren vindt en de voorziening is bedoeld om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren;

- Er worden bijdragen verstrekt aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale of contante waarde.

Vaste schulden > 1 jaar

Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer.

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

In de categorie niet uit de balans blijvende verplichtingen worden de meerjarige inkoopcontracten opgenomen tegen de resterende contractwaarde.

2.4 Toelichting op de balans

2.4.1 Immateriële vaste activa

Er zijn geen verschillen door eliminatie, rubricering of harmonisatie in de immateriële vaste activa. In onderstaande tabel is de opbouw van Groningen (oud), Haren en Ten Boer naar de nieuwe gemeente Groningen opgenomen.

Immateriële activa (Bedragen x 1.000)	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Groningen
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	1-1-2019
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	1.334	19		1.353
Bijdragen aan activa in eigendom van derden				
Schouwburg	472			472
Breedband			17	17
Totaal	1.806	19	17	1.842

2.4.2 Materiële vaste activa

Bij de materiële vaste activa treden de meeste eliminatie, rubricering- en harmonisatieverschillen op. In onderstaande tabel is een uitsplitsing van de gevolgen per gemeente opgenomen.

materiële vaste activa (bedragen x 1.000 euro)	Balans 31-12-2018	Eliminatie/ Rubricerings verschillen	Harmonisatie verschillen	Groningen 1-1-2019
Gronden en terreinen	144.209	0	575	144.784
Groningen (oud)	138.862			
Haren	3.230			
Ten Boer	2.117			
Woonruimten	153	0	-153	0
Groningen (oud)	0			
Haren	153			
Ten Boer	0			
Bedrijfsgebouwen	500.875	176	-1.189	499.862
Groningen (oud)	449.109			
Haren	45.318			
Ten Boer	6.448			
Grond, weg & waterbouwkundige werken	199.899	222	3.983	204.104
Groningen (oud)	177.467			
Haren	16.896			
Ten Boer	5.536			
Vervoersmiddelen	9.695	80	0	9.775
Groningen(oud)	8.853			
Haren	842			
Ten Boer				
Machines, apparaten en installaties	21.301	0	-225	21.076
Groningen(oud)	20.249			
Haren	1.052			
Ten Boer				
Totaal overige materiële vaste activa	404.467	-222	-4.017	400.228
Groningen(oud)	384.114			
Haren	15.723			
Ten Boer	4.630			
Totaal materiële vaste activa	1.280.599	256	-1.026	1.279.829
waarvan economisch nut				705.807
waarvan economisch nut heffinggerelateerd				192.811
waarvan maatschappelijk nut t/m 2016				343.163
waarvan maatschappelijk nut vanaf 2017				38.050

2.4.3 Financiële activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Er zijn geen verschillen door eliminatie, rubricering of harmonisatie in de kapitaalverstrekkingen. In onderstaande tabel zijn de kapitaalverstrekkingen van Groningen (oud), Haren en Ten Boer samengebracht.

Deelnemingen (Bedragen x 1.000)	Groningen	Haren	Ten Boer	Groningen
	(oud) 31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	1-1-2019
Aandelen Waterbedrijf Groningen	2.458	4	1	2.463
Aandelen N.V. Bouwfonds Nederlandse		1		1
Aandelen Dataland B.V		1		1
Aandelen Martiniplaza	3.916			3.916
Aandelen Dilgt Hemmen Essen BV		18		18
Kapitaalstorting GEM Haren Noord CV*		49		49
Enexis	783		35	818
PBE	19			19
BNG	824	23	9	856
Aandelen kapitaal CNNN	1.190			1.190
Euroborg	48			48
Airport Eelde	1			1
Warmtestad BV	7.001			7.001
Voorziening Warmtestad BV	-2.929			-2.929
Aandelen Groninger Monumentenfonds	1.448			1.448
Aandelen Oikocredit	12	5		17
Startersfonds	180			180
Thermiek BV	18			18
Totaal deelnemingen	14.969	101	45	15.115

*Het commanditair kapitaal van de gemeente in GEM Haren Noord CV wordt beheerd door de stichting Commanditair Kapitaal Haren Noord

Leningen

Er zijn geen verschillen door eliminatie, rubricering of harmonisatie in de leningen. In onderstaande tabel zijn de leningen van Groningen (oud), Haren en Ten Boer opgenomen.

(Bedragen x 1.000)	Groningen	Haren	Ten Boer	Groningen
	(oud)			
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	1-1-2019
Openbare lichamen				
<i>Woningbouwcorporaties</i>				
- Gem. woningbouw (tot 1985)	1.934			1.934
- Gem. woningbouw (na 1985)	98.286			98.286
Totaal woningbouwleningen	100.220	0	0	100.220
- Martiniplaza BV	10.965			10.965
- Euroborg NV	19.100			19.100
- Warmtestad BV	3.300			3.300
- Meerstad	253.000			253.000
- Enexis	4.154			4.154
Totaal leningen deelnemingen	290.519	0	0	290.519
Overige leningen verbonden partijen				
- Gem. regeling VRG	500			500
Overige leningen verbonden partijen	500	0	0	500
Overige langlopende leningen				
Bejaardenhuizen (Patrimonium & Huisme	1.029			1.029
Multifunctioneel Centrum Engelbert	211			211
Meerhoven (Rizoem)	1.086			1.086
Grunneger Power	185			185
Zernike Triade	820			820
Instellingen sport en welzijn	223			223
Stichting stimulering Volkshuisvesting	9.869			9.869
Leningen GKB	530			530
Groninger Museum	348			348
Startersfonds EM2	20			20
Voorziening langlopende leningen	-973			-973
Annuitaire hypotheek St. de Mikkelhorst		650		650
St Exploitatie Zwembad Scharlakenhof		404		404
Startersleningen		120		120
Leningen personeel			206	206
Duurzaamheid Ten Boer			54	54
Enexis			83	83
Overige langlopende leningen	13.348	1.174	343	14.865
Totaal geldleningen	404.587	1.174	343	406.104

Vorraden

In de post Onderhanden werk staan de Bouwgronden in exploitatie (BIE-gronden), slot gecalculeerde complexen en bouwrijpe kavels. Deze zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs of de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Rente op grondexploitaties wordt geactiveerd en is daarmee ook onderdeel van de vervaardigingsprijs.

Boekwaarden

In de tabel op de volgende pagina worden de boekwaarden per 31-12-2018 uit de jaarrekeningen gecorrigeerd met de eliminatie en harmonisatieverschillen.

Verliesvoorzieningen

Volgens het voorzichtigheidsbeginsel dienen voorziene verliezen direct genomen te worden zodra zij bekend zijn. Voor verwachte tekorten in de grondexploitatie dient een voorziening getroffen te worden ter hoogte van het verwachte verlies.

De verliesvoorziening voor de grondexploitatie van Ten Boer was berekend op eindwaarde. Groningen past contante waarde toe voor de bepaling van de omvang van de verliesvoorziening. Hierdoor ontstaat een vrijval van de verliesvoorziening van 788 duizend euro. De vrijval is opgenomen als harmonisatieverschil.

Per 1 januari 2019 bedraagt het totaal aan getroffen verliesvoorziening 118 miljoen euro.

Investerings grondexploitaties (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde	Bijbehorende	Harmonisatie	Boekwaarde	Bijbehorende
	Ultimo	VVZ			VVZ
	31-12-2018	31-12-2018		01-01-2019	01-01-2019
Groningen (oud)					
OHZ Oosterhamrik.Boulevard	2.863			2.863	
OHZ Antillenstraat	-2.578			-2.578	
OHZ Watergang	164			164	
OHZ A- en B-locatie	4.506			4.506	
OHZ C-locatie	116			116	
OHZ OH-kade ZZ	2.789			2.789	
OHZ Stadswerf	2.615			2.615	
OHZ Paradijsvogelstraat	3.689			3.689	
OHZ Struisvogelstraat	2.836			2.836	
OHZ Alva Laval	3.020			3.020	
OHZ v. Starckenborgh	2.978			2.978	
OHZ Bornholmstraat	3.128			3.128	
OHZ Tijdelijk Beheer	236			236	
OHZ Wielewaalplein	-247			-247	
Totaal Oosterhamrikzone	26.115	-17.652		26.115	-17.652
Europapark	-3.481			-3.481	
Europapark Euroborg	24.615			24.615	
Europapark De Linie	14.741			14.741	
Europapark Kantoren	-1.131			-1.131	
Europapark Station	1.366			1.366	
Europapark Skivijver	552			552	
Kempkensberg/Engelse Kamp	15.498			15.498	
Totaal Europapark	52.160	-38.970		52.160	-38.970
Grote Markt	7.683			7.683	
Grote markt vindicat	10.013			10.013	
Totaal Grote Markt	17.696	-23.125		17.696	-23.125
Ciboga	25.116	-26.360		25.116	-26.360
Reitdiep fase 3/4	-367			-367	
Eemspoort	4.974	-2		4.974	-2
Eemspoort Zuid / Roodehaan (Milieuboulevard II)	17.612	-834		17.612	-834
Zernike	4.452	0		4.452	0
Westpoort (Hoogkerk-West)	38.001	-8.047		38.001	-8.047
Herstructurering Paddepoel ZO	-1			-1	
Reitdiepzone WRW	131			131	
De Velden (Oosterparkstadion)	-1.731			-1.731	
Helpermaar	4			4	
Topsportzorgcentrumlocatie	-17			-17	
Uitvaartcentrum/Crematorium AB	589			589	
Piccardthof/Terborglaan	81			81	
Damsterdiep	6			6	
Vuursteenlocatie	8			8	
Ten Boer					
Dijkshorn	2.998	-3.831	788	2.998	-3.043
Haren					
Nesciopark	3.784			3.784	
Haderaplein	0			0	
Stationsgebied	633			633	
Haren Noord	1.350			1.350	
Totaal staat P	193.594	-118.821	788	193.594	-118.033

2.4.4 Uitzettingen

Vorderingen op openbare lichamen

In de vorderingen op openbare lichamen zitten geen harmonisatieverschillen, maar wel eliminatie- en rubriceringsverschillen. Deze zijn zichtbaar gemaakt in onderstaande tabel.

Vorderingen openbare lichamen (bedragen x 1.000 euro)	Balans 31-12-2018	Eliminatie/ Rubricerings verschillen	Groningen 1-1-2019
<i>Te vorderen op overige overheden</i>	28.050	0	28.050
Groningen (oud)	28.050		
Haren			
Ten Boer			
<i>Te vorderen BTW compensatiefonds</i>	33.580	3.227	36.807
Groningen (oud)	32.156		
Haren			
Ten Boer	1.424		
<i>Debiteuren openbare lichamen</i>	6.437	-454	5.983
Groningen (oud)	6.248		
Haren			
Ten Boer	189		
Totaal	68.067	2.773	70.840

Overige vorderingen

In de overige vorderingen zitten geen harmonisatieverschillen maar wel eliminatie- en rubriceringsverschillen. Deze zijn zichtbaar gemaakt in onderstaande tabel.

Overige vorderingen (bedragen x 1.000 euro)	Balans 31-12-2018	Eliminatie/ Rubricerings verschillen	Groningen 1-1-2019
Debiteuren	56.391	-6	56.385
Groningen (oud)	55.138		
Haren	476		
Ten Boer	777		
Dubieuze debiteuren - Voorziening	-18.618	-308	-18.926
Groningen (oud)	-18.130		
Haren	-9		
Ten Boer	-479		
Externe rekening courant verhoudingen	16.954	-4.747	12.207
Groningen (oud)	16.603		
Haren			
Ten Boer	351		
Fiets privé	95	0	95
Groningen (oud)	95		
Haren			
Ten Boer			
Overige vorderingen	18.489	4.678	23.167
Groningen (oud)	18.195		
Haren	1		
Ten Boer	293		
Totaal	73.311	-383	72.928

Toelichting

In de jaarrekening van Haren zijn de belastingdebiteuren opgenomen. Per 1 januari 2019 gaan deze over op het Noordelijk Belasting Kantoor waar ook de belastingdebiteuren van Groningen (oud) en Ten Boer zijn ondergebracht. De belastingdebiteuren van Haren zijn daarom geëlimineerd. Hiervoor wordt een vordering aan het Noordelijk Belasting Kantoor opgenomen.

2.4.5 Liquide middelen

In de liquide middelen zitten geen harmonisatie- en eliminatieverschillen maar wel rubriceringsverschillen. Deze zijn zichtbaar gemaakt in onderstaande tabel.

Liquide middelen (Bedragen x 1.000)	Eliminatie/ Balans Rubricerings 31-12-2018 verschillen		Groningen 1-1-2019
	Balans 31-12-2018	Rubricerings verschillen	
Kassaldo	171	0	171
Groningen (oud)	168		
Haren	1		
Ten Boer	2		
Banksaldi	1.468	-152	1.316
Groningen (oud)	1.301		
Haren	167		
Ten Boer			
Totaal	1.639	-152	1.487

2.4.6 Overlopende activa

In de overlopende activa zitten geen harmonisatieverschillen, maar wel eliminatie- en rubriceringsverschillen. Deze zijn zichtbaar gemaakt in onderstaande tabel.

(Bedragen x 1.000)	Groningen			Eliminatie en Rubricering verschillen	Groningen 1-1-2019
	Groningen (oud) 31-12-2018	Haren 31-12-2018	Ten Boer 31-12-2018		
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	292	0	0		292
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	21.023	0	43		21.066
Nog te ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van overige overheden	24.544	310	608	-333	25.129
Overige overlopende activa	13.783	7.979	-5	-7.840	13.917
Totaal	59.642	8.289	646	-8.173	60.404

2.4.7 Eigen vermogen

(Bedragen x 1.000)	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Resultaat- bestemming jaarrekening 2018	Groningen 1-1-2019
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018		
Algemene reserve	30.996	7.123	-970	20.418	57.567
Bestemmingsreserve	173.722	9.747	1.935	18.757	204.161
Resultaat 2018	39.950	-2.219	1.444	-39.175	0
Totaal	244.668	14.651	2.409	0	261.728

De toevoeging vanuit het rekeningresultaat aan de AER betreft een technisch-administratieve toevoeging. Het rekeningresultaat dat niet naar de reserves gaat maar in 2019 wordt toegevoegd aan de exploitatie 2019, loopt via de AER. Hier staat in de begroting 2019 een onttrekking tegenover zodat deze bestemmingen worden toegevoegd aan de exploitatie in 2019.

2.4.8 Reserves

Bij de herindeling van de gemeenten vervalt voor enkele reserves het bestedingsdoel. Deze zijn vrijgevallen in de resultaatbestemming. In de onderstaande tabellen wordt dit nader toegelicht.

Reserves	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Resultaat- bestemming	Groningen Beklemd	
(bedragen x 1.000 euro)	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018		1-1-2019	J/N
Algemene Egalisatiereserve (AE)	30.996	7.123	-970	20.418	57.567	N
Extra Beleid	962			596	1.558	N
Regio Specifiek Pakket ZL	9.400				9.400	N
Ten Boer*	637			-637	0	N
Flankerend beleid	2.408			-528	1.880	N
Bodemaanering	4.906			-221	4.685	N
Onderwijshuisvesting	1.597		10	679	2.286	N
Recreatiegebied Kardingne	535				535	N
Egalisatiereserve Instellingen	787				787	N
Exploitatierisico Forum	2.321				2.321	N
BSV Paddepoel	11				11	N
Kunstvoorraad CBK	1.647				1.647	N
Fonds Economische Ontwikkeling	100				100	N
Grondbank	4.273				4.273	N
Grondzaken	28.312			8.146	36.458	N
Kunst op straat	521				521	N
Parkeren	4.114			1.664	5.778	N
Groninger Monumentenfonds	932				932	N
Stedelijk investeringsfonds	35.568			1.926	37.494	N
Geluidsreducerend asfalt	300				300	N
Forum garage	5.600				5.600	N
Gresco	0				0	N
Frictiekosten Reorganisatie	0				0	N
WarmteStad	60				60	N
Egalisatiereserve VSD	500		77	-500	77	N
BR Cofin. Investing	228			609	837	N
BR ESF Subsidie	1.880				1.880	N
Hergebruik grond	778				778	N
Erfpacht	12.627				12.627	N
Aandelen Essent NV	1.262		83		1.345	J
Martiniplaza BV	3.916				3.916	J
Bovenwijkse infrastructuur gro	1.986				1.986	J
Esserberg 2014	193				193	J
Nieuwbouw VMBO	1.429				1.429	J
Bijdrage MFA de Wijert	400				400	J
BR Eemskanaalzone	8.034			161	8.195	N
Br. GrESCo aanp.24 geb	125			12	137	J
BR Kapitaallasten	35.373	1.127		3.586	40.086	J
BR egalisatiereserve begraafplaatsen				28	28	N
BR Aardgasvrije wijken				3.516	3.516	N
Budgetoverheveling*		30		-30	0	N
Duurzaamheid Scholen		399			399	N
Meerweg*		19		-19	0	N
Nieuwe Raadhuis		1.537			1.537	J
Organisatieontwikkeling*		231		-231	0	N
Quintusschool		293			293	J
Zernike college		6.067			6.067	J
Inrichting openbaar gebied		44			44	N
actualisatie bestemmingsplannen			12		12	N
Gebruiksovereenkomsten voetbalv			57		57	N
Realisering speelvoorzieningen			89		89	N
Bijdrage Dorphuizen			20		20	N
WWB inkomensdeel			13		13	N
De lessenaar ten Post			24		24	N
Reserve bouwleges			40		40	N
Afkoopsom onderhoud fietspad Stadsweg			449		449	N
Scholenfonds			1.061		1.061	J
Totaal	204.718	16.870	965	39.175	261.728	

* deze reserves zijn opgeheven bij de jaarrekening 2018

Toelichting op de reserves

Omschrijving	Doel	Maximale omvang	Saldo 1-1-2019
Groningen oud			
Algemene Egalisatiereserve (AER)	Het opvangen van onvoorziene verliezen op de korte en lange termijn. De toevoeging vanuit het rekeningresultaat 2018 aan de AER betreft een technisch-administratieve toevoeging. Het rekeningresultaat dat niet naar de reserves gaat maar in 2019 wordt toegevoegd aan de exploitatie 2019, loopt via de AER. Hier staat in de begroting 2019 een onttrekking tegenover zodat deze bestemmingen worden toegevoegd aan de exploitatie in 2019.		57.567
EB INB Wijkwethouder Schap	Deze reserve dient om middelen die worden ingezet voor het wijkwethouderschap hetgeen onderdeel is van de gemeente brede beweging om meer gebiedsgericht, dichterbij de burger en partijen, te gaan werken		411
Extra beleid (Ringsparen)	Deze reserve dient voor het opnemen van nog te besteden extra beleidsmiddelen.		354
Extra beleid (kinderboerderij)	Deze reserve dient voor het opnemen van nog te besteden extra beleidsmiddelen.		87
Extra Beleid (gebiedgericht werken)	Deze reserve dient voor het opnemen van nog te besteden extra beleidsmiddelen.		706
Regio Specifiek Pakket ZZL	Bij het vaststellen van de jaarrekening 2008 is de reserve RSP ingesteld. De diverse projecten uit het Regio Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL) dienen hier uit te worden gefinancierd.		9.400
Flankerend beleid	Herplaatsing medewerkers in het kader van de bezuinigingsoperatie.		1.880
Bodemsanering	Bestemd voor de kosten van bodemsaneringen die niet uit andere bronnen gefinancierd kunnen worden. Daarnaast is deze reserve specifiek bestemd voor het afdekken van eventuele schadeclaims betreffende in het verleden door de gemeente uitgegeven grond, alsmede claims van het rijk in verband met ongerechtvaardigde verrijking en de slibsanering.		4.658
Onderwijshuisvesting	Opvangen van risico's en het mogelijk maken van toekomstige investeringen.	5.000	2.276
Recreatiegebied Kardinge	Deze reserve is voor toekomstige uitgaven voor de herinrichting van het kerngebied van het recreatiegebied Kardinge.		535
Egalisatiereserve Instellingen in verband met concernaccres	Betreft de egalisatiereserve die is ontstaan door het niet volledig toevoegen van de van het concern ontvangen indexatie in het betreffende jaar aan het subsidiebudget. Het verschil tussen de aan het subsidiebudget toegevoegde indexatiepercentage en de gemeentelijke compensatie wordt jaarlijks verrekend met deze reserve.		787
Exploitatierisico Forum	Betreft een reserve om de risico's van de exploitatie van het Groninger Forum te dekken, die ontstaan zijn door de verwachte latere opening van het gebouw.	3.500	2.321
BSV Paddepoel	Deze reserve dient voor de dekking van de kosten aanbouw BSV (Buurt en Speeltuinenvereniging Paddepoel).	83	11

Kunstvoorraad CBK	Deze bestemmingsreserve is ingesteld om in geval van schade of verlies van kunstwerken van het Centrum Beeldende Kunst (CBK) de niet verzekerde kosten van herstel van kunstwerken te dekken. Het is kostbaar om de volledige collectie van het Centrum Beeldende Kunst voor alle risico's te verzekeren. Bij "verlies" van de voorraad volstaat het uitgekeerde bedrag niet. Immers, de dan geldende marktwaarde bepaalt de aanschafprijs, de werken zijn verzekerd tegen de toenmalige inkoopprijs. Mocht door andere calamiteiten (zoals waterschade of ongedierte) de collectie onherstelbaar beschadigd raken dan zijn we daarvoor niet verzekerd. Met vaststelling van het collectiebeheersplan is hiervoor een bestemmingsreserve voorraden ingesteld.	2.516	1.647
Fonds Economische Ontwikkelingen	De middelen worden breed ingezet ter stimulering van de economische ontwikkelingen in de stad.		100
Grondbank	Overeenkomstig besluitvorming is de reserve nodig voor de dekking van risico's en financiering van grondbank-aankopen.		4.273
Grondzaken	Het doel van de bestemmingsreserve Grondzaken is het vormen van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen op de grondexploitaties. Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties te kwantificeren wordt de boxenrisicomethode gehanteerd.		36.458
Kunst op straat	Financieren van kunst bij nader te bepalen kunstprojecten in de openbare ruimte.		521
Parkeren	Deze reserve dient als egaliseringsreserve voor de resultaten van het parkeerbedrijf		5.778
Groninger Monumentenfonds	Deze reserve is gevormd als buffer voor de lening, die verstrekt is aan het Groninger Monumentenfonds.	1.000	932
Stedelijk Investerings Fonds	Reserveren van nog niet uitgegeven middelen voor toekomstige projecten.		37.494
Geluid-reducerend asfalt	Het reserveren van gelden die worden aangewend voor de meerkosten van het onderhoud door middel van geluidswerend asfalt ten opzichte van de gebruikelijke asfaltering.		300
Forum garage	Afdekking risico parkeergarage Forum		5.600
WarmteStad	Betreft een reserve om het risico van het hebben van een rekening courant-verhouding met WarmteStad BV af te dekken		60
Egaliseringsreserve VSD	Buffer voor het opvangen van schommelingen bij de uitvoering van de WMO en Jeugdzorg		0
Cofinanciering Investering Fonds	Deze reserve dient om de noodzakelijke uitbreiding en vervanging van gemeentelijke sportaccommodaties mogelijk te maken en om als gemeente via cofinanciering bij te kunnen dragen aan investeringen van sportverenigingen in sportaccommodatie		837
ESF Subsidie	De gemeente Groningen is aangewezen als centrumgemeente voor het aanvragen van ESF-subsidies. De vrijval van de subsidie wordt toegevoegd aan deze reserve en wordt zoveel als mogelijk weer ingezet ter dekking van projecten		1.880

Hergebruik grond	Dit is een bijzondere constructie. In december 2017 heeft de raad nog een herziene begroting vastgesteld. Dit werd vroeger altijd als complex (grondexploitatie) beschouwd, maar is dit ten diepste niet. Daarom nu een andere verwerkingswijze. Soms komt er eerder geld binnen, voor de toekomstig te maken kosten wordt deze reserve dan gebruikt. Jaarlijks zal het exploitatieresultaat dan ook moeten worden verrekend met deze reserve.		778
Afkoopsom Erfpacht	Deze reserve dient voor het reserveren van afkoopsummen erfpacht. De ontvangen afkoopsum erfpacht wordt toegevoegd aan deze reserve tot maximaal de waarde van de uitgegeven kavel.		12.627
Aandelen Essent NV	Tegenwaarde ontvangen aandelen EGD bij overgang EGG naar EGD (nu: Essent).		1.262
Martiniplaza BV	Herwaardering van de aandelen van Martiniplaza BV.		3.916
Bovenwijkse infrastructuur grondexploitaties	Reserveren van middelen die vrijkomen door activering van bovenwijkse voorzieningen in de grondexploitaties		1.986
Esserberg 2014	Betreft een bekleemde reserve voor een deel van de kapitaallasten van het investeringsproject 'renovatieplan sportpark Esserberg'.		193
Nieuwbouw VMBO	Bekleemde reserve ter dekking van kapitaallasten		1.429
Bijdrage MFA de Wijert	Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van het project Multifunctionele Accommodatie De Wijert.		400
Eemskanaalzone	Deze reserve dient voor het aanhouden van middelen als gevolg van marktwaardetoetsen. Middelen die vrijkomen doordat waardering van de strategische gronden en gebouwen worden opgeplust naar de waarde bij huidige bestemming op basis van een taxatie. .		8.195
Gresco aanpak 24 gebouwen	Deze reserve dient voor de gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten integrale aanpak 24 gebouwen		137
Kapitaalslasten (van Lenneplan)	Middelen die zijn ingezet voor projecten mogen niet meer in mindering worden gebracht op het project zelf als hierdoor een negatieve boekwaarde ontstaat (als er meer middelen ingeboekt zijn dan er aan kosten is verantwoord), maar moeten worden opgenomen op de creditzijde van de balans. Deze eigen middelen worden, voor het deel waardoor een negatieve boekwaarde ontstaat, gestort in deze (bekleemde) reserve ter dekking van de kapitaallasten.		465
Kapitaalslasten (Speelvoorzieningen)	Middelen die zijn ingezet voor projecten mogen niet meer in mindering worden gebracht op het project zelf als hierdoor een negatieve boekwaarde ontstaat (als er meer middelen ingeboekt zijn dan er aan kosten is verantwoord), maar moeten worden opgenomen op de creditzijde van de balans. Deze eigen middelen worden, voor het deel waardoor een negatieve boekwaarde ontstaat, gestort in deze (bekleemde) reserve ter dekking van de kapitaallasten		525

Kapitaalslasten (Gele steentjes)	Middelen die zijn ingezet voor projecten mogen niet meer in mindering worden gebracht op het project zelf als hierdoor een negatieve boekwaarde ontstaat (als er meer middelen ingeboekt zijn da er aan kosten is verantwoord), maar moeten worden opgenomen op de creditzijde van de balans. Deze eigen middelen worden, voor het deel waardoor een negatieve boekwaarde ontstaat, gestort in deze (beklemde) reserve ter dekking van de kapitaallasten		491
Kapitaalslasten (diversen)	Middelen die zijn ingezet voor projecten mogen niet meer in mindering worden gebracht op het project zelf als hierdoor een negatieve boekwaarde ontstaat (als er meer middelen ingeboekt zijn da er aan kosten is verantwoord), maar moeten worden opgenomen op de creditzijde van de balans. Deze eigen middelen worden, voor het deel waardoor een negatieve boekwaarde ontstaat, gestort in deze (beklemde) reserve ter dekking van de kapitaallasten		31.412
Kapitaalslasten	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten		422
Kapitaalslasten (Heesterpoort)	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten		5.644
Egalisatiereserve begraafplaatsen			28
Aardgasvrije wijken			3.516
Haren			
Kapitaallasten (Dekking gerealiseerde investeringen)	De Reserve Dekking Gerealiseerde Investerings (RDGI) is in 1991 ingesteld ter dekking van de kapitaallasten van bepaalde specifieke activa die "betaald" zijn uit de AR. De RDGI is éénmalig gevoed vanuit de AR. Om te voorkomen dat de kapitaallasten niet zichtbaar zouden worden op de betreffende producten, is er voor gekozen om de betreffende activa af te schrijven via de reguliere systematiek. Vervolgens vindt jaarlijks een onttrekking aan de reserve plaats ter dekking van de kapitaallasten.		1.127
Duurzaamheid Scholen	In het kader van de vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan 2014-2017 is besloten om € 400.000 te besteden aan een nieuwe duurzaamheidsregeling voor scholen (stimulering energiebesparende maatregelen). Door middel van het vaststellen van het IHP 2018-2021 is een bestedingsvoorstel voor deze reserve vastgesteld.		399
Kapitaallasten Nieuwe Raadhuis	De Bestemmingsreserve Nieuw Raadhuis is bedoeld om een deel van de kapitaallasten van het nieuwe gemeentehuis af te dekken. In 2018 is een bedrag van € 150.000 aan rente toegevoegd aan de reserve en is een onttrekking gedaan van € 229.000 gedaan in verband met de dekking van een deel van de kapitaallasten van het nieuwe raadhuis.		1.537
Kapitaallasten Quintusschool	De Bestemmingsreserve Quintusschool is bedoeld om de kapitaallasten te dekken van de verbouwing die is gepleegd in het kader van de samenvoeging van De Marke en De Meent tot de huidige Quintusschool.		293
Zernike college	De Bestemmingsreserve Zernike College is door u in 2012 ingesteld. Doel van deze reserve is de dekking van de kapitaallasten van de nieuwbouw van het Zernike College		6.067
Inrichting openbaar Gebied	De bestemmingsreserve is gevormd uit het restantsaldo van het Fonds Sociale Woningbouw. Deze reserve is oorspronkelijk gevoed door bijdragen van projectontwikkelaars die binnen hun project niet het		44

	verplichte aandeel sociale woningbouw realiseren. Door de raad is op 18 april 2017 besloten deze bestemmingsreserve te besteden aan subsidies voor dorps- en buurtverenigingen (maximaal € 20.000 per jaar) voor zgn. "wijk-/dorpsbudgetten".		
Ten Boer			
Onderwijshuisvesting basisonderwijs	De reserve onderwijshuisvesting is ingesteld om fluctuaties in de kosten groot onderhoud huisvesting basisonderwijs op te kunnen vangen. Het beschikbare bedrag ad € 10.054,00 is in 2018 niet aangesproken. Dit bedrag is nog beschikbaar voor afrekening groot onderhoud 2014 en voorgaande jaren. Met ingang van 2015 komt het groot onderhoud voor rekening van de schoolbesturen.		10
Essent	Bij de verkoop van de aandelen Essent is deze reserve ingesteld om inzichtelijk te maken welke vordering de gemeente nog heeft op Essent (Enexis en PBE) in verband met verstrekte leningen. De leningen staan op de balans opgenomen onder de post "Financiële vaste activa". Tot en met 2016 zijn 3 leningen afgelost. De 4e lening wordt afgelost in 2019.		83
Actualisering bestemmingsplannen komplannen	In de begroting 2012 is door de raad een krediet beschikbaar gesteld voor de actualisatie van de komplannen. Dekking algemene reserve. Dit bedrag is in 2012 vanuit de algemene reserve overgezet in de bestemmingsreserve actualisering bestemmingsplannen komplannen. Deze actualisering is in 2016 afgerond en er is besloten om het restant van de reserve in te zetten voor kosten afronding bestemmingsplan buitengebied en € 6.000,00 voor het project proeftuin omgevingswet Woldwijk.		12
Gebruiksovereenkomsten voetbalverenigingen	Door de raad van Ten Boer is op 28 maart 2018 besloten om een fonds "Gebruiksovereenkomsten voetbalverenigingen" in te stellen. Op grond van de gebruiksovereenkomsten kunnen voetbalverenigingen een beroep doen op de gemeente voor groot onderhoud aan de accommodaties en de financiering van een aantal zaken op en rond de velden. Door het instellen van een fonds heeft de gemeente dekkingsmiddelen beschikbaar voor de uitvoering van de overeenkomsten.		57
Realisering speelvoorzieningen	Door de raad is in 2011 besloten om te investeren in speelvoorzieningen. Hiervoor is een bedrag uit de algemene reserve beschikbaar gesteld van € 200.000,00. Het restant van dit bedrag is in 2012 vanuit de algemene reserve overgezet in de bestemmingsreserve realisering speelvoorzieningen. De raad heeft besloten om het restantbedrag beschikbaar te houden voor investeringen in speelvoorzieningen.		89
Bijdrageregeling dorpshuizen	In de voorjaarsnota 2016 zijn de effecten van het onderzoek artikel 12 naar beheerplannen verwerkt. Besloten is om voor uitvoering van de bijdrageregeling dorpshuizen jaarlijks een bedrag van € 17.500,00 (jaarlijks te indexeren) toe te voegen aan de reserves.		20
WWB inkomensdeel	De reserve WWB inkomensdeel heeft een bufferfunctie om hogere bijstandslasten dan de bijdragen vanuit het Rijk te kunnen dekken. Overschotten op beschikbare budgetten worden toegevoegd aan deze reserve..		13
Zorguitgaven WMO18+ en Jeugd (Egalisatiereserve VSD)	Van het rekeningsaldo 2015 is een bedrag van € 257.000,00 bestemd als reserve "Zorguitgaven WMO 18+ en Jeugd". De inspecteur artikel 12 heeft in het rapport artikel 12 2016		77

	<p>aangegeven dat zij kan instemmen met een reserve van € 83.000,00 voor het deel WMO 18+.</p> <p>Voor het "Project veilig thuis" is in de voorjaarsnota 2017 een bedrag van € 6.400,00 onttrokken aan de reserve. Het saldo per 1-1-2018 bedraagt daarom € 76.600,00..</p>		
De Lessenaar Ten Post	In de najaarsnota 2017 is door de raad besloten om de te ontvangen afkoopsom van de NCG i.v.m. de huuropzegging van De Lessenaar Ten Post (voormalige openbare basisschool) voorlopig te reserveren in afwachting van nadere plannen voor het gebouw.		24
Bouwleges	Bij de vaststelling van de saneringsbegroting in het kader van artikel 12 is door de raad van Ten Boer besloten om de tarieven bouwleges extra te verhogen in drie jaar tijd (3 x € 13.300,00) waardoor de meeropbrengst uiteindelijk € 39.900,00 zal zijn. De laatste stap is in 2018 gezet. Door de raad is besloten is om deze meeropbrengst voorlopig te reserveren.		40
Reserve onderhoud fietspad Stadsweg	Door de raad is besloten om de afkoopsom voor het onderhoud van het fietspad Stadsweg toe te voegen aan een reserve. Hieruit kan het jaarlijks onderhoud worden betaald.		449
Scholenfonds	<p>Eind 2016 is de eerste bijdrage scholenfonds via de algemene uitkering ontvangen. Gaat om een bedrag van € 792.000,00. In de jaarrekening 2016 is voorgesteld om dit bedrag over te hevelen naar 2017. In de voorjaarsnota 2017 is besloten om dit bedrag toe te voegen aan een nieuwe reserve scholenfonds.</p> <p>In 2017 is een bedrag van € 134.800,00 ontvangen voor de uitvoering van het scholenprogramma. Ook in 2018 is dit bedrag ontvangen. Dit geld wordt gebruikt voor de bouw van het nieuwe kindcentrum in Ten Boer.</p>		1.061

2.4.9 Voorzieningen

Er zijn geen eliminatie, rubricering of harmonisatie verschillen in de bestaande voorzieningen.

Voorzieningen (bedragen x 1.000 euro)	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Groningen
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	1-1-2019
afkoop OH begraven	3.831			3.831
Afvalstoffenheffing	2.860			2.860
Expl Euvelgunnerweg	351			351
Groot onderhoud gebouwen	10.424	2.323	247	12.994
Groot onderhoud Oosterpoort	168			168
Groot Onderhoud Welzijn	196			196
Legaat Andrea Elkenbracht	216			216
Milieusanering sportvelden	319			319
Nazorgvoorziening	248			248
Onderhoud museum	1.962			1.962
Onderhoud Muziekschool	248			248
Onderhoud parkeergarages	1.184			1.184
Onderhoud sportaccommodaties	1.574		659	2.233
Onderhoud vensterscholen	1.046			1.046
Pensioenen wethouders	4.656	415	541	5.612
Reorganisatie	4.212			4.212
Riolering groot onderhoud	122			122
Riolering vervangingsinvestering	1.912			1.912
Vz reorg casusregie	913			913
Wachtgeld wethouders	292		173	465
Vervanging toplagen kunstgrasvelden		892		892
Riolering ex art 44 lid1 c BBV		106		106
Riolering ex art 44 lid 2 BBV		375		375
Achterstallig onderhoud wegen		1.204		1.204
Sanering Kroonkampen		51		51
Procedures bouwzaken		392		392
wachtgelden en arbeidsconflicten		584		584
Vaststellingsovereenkomsten		123	52	175
Groot onderhoud bruggen en kunstwerken			49	49
GRP			137	137
Totaal	36.734	6.465	1.858	45.057

Toelichting

Het beleid op onderhoud is nog niet geharmoniseerd. De omvang van de voorzieningen zijn nog gebaseerd op het oude beleid en kwaliteitsniveau van de oude gemeenten. In 2019 en 2020 wordt het beleid geharmoniseerd en de onderliggende plannen met de bijbehorende voorzieningen aangepast.

Toelichtingen op voorzieningen

omschrijving	Doel	Saldo 1-1-2019
Reorganisatie	Deze voorziening dient ter dekking van kosten voor boventalligheid als gevolg van reorganisaties, bijvoorbeeld de vorming van de SSC Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	4.212
Pensioenen wethouders	Deze voorziening dient voor de dekking van pensioenlasten van voormalig wethouders (voor 2006) Waarschijnlijk zal er in de komende jaren een landelijk fonds voor pensioenen wethouders in het leven worden geroepen. Ten behoeve van de pensioenvoorziening van wethouders die ingaande 2006 politieke ambtsdragers zijn/waren, is een verzekeringspolis afgesloten. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	4.657
Wachtgeld wethouders	Deze voorziening dient voor de dekking van wachtgeldverplichtingen van oud- wethouders. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	292
Casusregie	Opvangen frictiekosten van voormalig medewerkers Bureau jeugdzorg. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	913
Riolering vervangingsinvesteringen	Spaarbedragen voor toekomstige investeringen mogen in het riooltarief worden opgenomen als de eerste aanleg van uitbreidingsinvesteringen in de grondexploitatie is gedekt. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1d BBV	1.913
Riolering groot onderhoud	De voorziening is bedoeld als dekking van het onderhoud op de langere termijn zoals herijking overstortmuren, inmeten rioolstelsel, uitbaggeren, et cetera. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	122
Afalstoffenheffing	Het opvangen van prijschommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	2.859
Afkoop onderhoud begraafplaats	Deze voorziening dient voor het reserveren van ontvangen afkoopsommen van nabestaanden. Aanwending vindt plaats ten behoeven van het onderhoud van graven. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	3.830
Groot onderhoud Oosterpoort	Het opvangen van groot onderhoud aan de Oosterpoort/Stadsschouwburg. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	168
Onderhoud welzijn	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voor het opvangen van overschrijdingen door onregelmatig gespreide kosten voor groot onderhoud wordt jaarlijks een dotatie aan deze voorziening gedoteerd. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	196
Onderhoud parkeergarages	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van het planmatig onderhoud van het parkeerbedrijf. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	1.185
Nazorgvoorziening	Nazorg voor diverse bodemsaneringslocaties, w.o. Beckerweg Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1b BBV	247
Onderhoud museum	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van groot onderhoud van het Groninger Museum. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	1.963
Exploitatie Euvelgunnerweg 17	Deze voorziening dient voor dekking van de compensatie voor de huur van pand Euvelgunnerweg overeengekomen met de	351

	stichting het Viaduct voor de eerste vijf jaar Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1b BBV	
Voorziening Milieusanering sportvelden	Er zijn metingen verricht naar de milieueffecten van het rubber in de kunstgrasvelden. Vanuit de zorgplicht wet bodembescherming zijn maatregelen bij de geplande vervanging nodig. Deze maatregelen zijn door een extern bureau in kaart gebracht. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	319
Onderhoud sportaccommodaties	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voor het opvangen van overschrijdingen door onregelmatig gespreide kosten voor groot onderhoud wordt jaarlijks een dotatie aan deze voorziening gedoteerd. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	1.574
Legaat Andrea Elkenbracht	Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV	216
Groot onderhoud gebouwen Duinkerkenstraat	Deze voorziening dient om het onderhoud van kapitaalgoederen te waarborgen. Voor het opvangen van overschrijdingen door onregelmatig gespreide kosten voor groot onderhoud wordt jaarlijks een dotatie aan deze voorziening gedoteerd. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	1.863
Groot onderhoud Peizerweg	idem	756
Groot onderhoud Hanzeplein	idem	889
Groot onderhoud Sontweg	idem	1.243
Groot onderhoud Zuiderdiep	idem	2.498
Onderhoud gebouw Stadhuis/Goudkantoor	idem	347
Onderhoud gebouwen Perfectenhof/Trompsingel	idem	1.718
Groot onderhoud Harm Buitenplein	idem	1.109
Onderhoud vensterscholen	idem	1.045
Onderhoud Muziekschool	Deze voorziening dient voor het opvangen van toekomstig onderhoud aan de Muziekschool. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	248
Haren		
Vervanging toplagen kunstgrasvelden	De Voorziening Vervanging Toplaag Kunstgrasvelden is bedoeld om de kosten van de periodieke vervanging van toplagen van kunstgrashockey- en kunstgrasvoetbalvelden te egaliseren. In het kader van de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2015 heeft u besloten om de afzonderlijke voorzieningen voor kunstgrashockeyvelden en kunstgrasvoetbalvelden met ingang van 1 januari 2014 samen te voegen. Dit in verband met de flexibiliteit en daarmee het beperken van de toekomstige hoogte van de dotaties.	892

Onderhoud gebouwen	De Voorziening Onderhoud Gebouwen is bedoeld om de kosten van groot onderhoud aan alle gebouwen te egaliseren. De toevoegingen zijn gebaseerd op de gemiddelde lasten van groot onderhoud zoals die blijken uit de meerjarige onderhoudsplannen en de onttrekkingen zijn gelijk aan de werkelijke groot onderhoudsuitgaven. De voorziening wordt samengevoegd met bovenstaande voorziening van Groningen als de onderhoudsplannen en het beleid zijn geharmoniseerd. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	2.324
Onderhoud Riolering	De hoogte van de voorziening is gebaseerd op het GRP van de gemeente Haren. De voorziening wordt samengevoegd met bovenstaande voorziening van Groningen als de GRP's en tarieven zijn geharmoniseerd. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1c BBV	106
Bijdrage derden Riolering	De voorziening is gevormd uit voordelen t.o.v. het GRP en moet Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 2 BBV besteed worden aan riolering.	
Achterstallig onderhoud wegen	Vooruitlopend op de herindeling zijn in Haren de nodige stappen gezet ter voorbereiding van het inhalen van de onderhoudsachterstanden. Zo heeft de raad het wegenbeheersplan 2019-2023 vastgesteld. Op basis daarvan is in 2018 een voorziening gevormd, zodat ook de financiële randvoorwaarden voor het versneld wegwerken van het achterstallig onderhoud aanwezig zijn	1.204
Sanering Kroonkampen	De Voorziening Sanering Kroonkampen is gevormd om de verwachte restantkosten voor de sanering van het Kroonkampen-terrein te dekken	375
Voorziening Wachtgelden/arbeidsconflicten	De Voorziening Wachtgelden/arbeidsconflicten betreft de geraamde kosten van wachtgeld- en (bovenwettelijke) WW-uitkeringen en dergelijke aan ex-bestuurders en ex-ambtenaren over de hele resterende uitkeringsduur. De toevoeging in 2018 betreft een actualisatie van de personen die uit dienst zijn gegaan met recht op een uitkering en de onttrekking betreft de uitkeringen die in 2018 zijn betaald en ten laste van de voorziening zijn gebracht.	584
Procedures Bouwzaken en dergelijke	De Voorziening Procedures Bouwzaken en dergelijke betrof de verwachte juridische kosten van een aantal specifieke per 31 december 2014 lopende geschillen/procedures. In 2017 en 2018 is de juridische procedure rond de voormalige exploitatie van het zwembad Scharlakenhof een stap verder, helaas is inmiddels bekend geworden dat ons beroep in cassatie door de Hoge Raad is verworpen. In verband hiermee zijn voor in totaal € 10.000 aan kosten ten laste van de voorziening gebracht en is een aanvulling op de voorziening geboekt van € 88.000. Omtrent de definitieve hoogte van de te betalen schadevergoedingen bestaat nog geen duidelijkheid, het wachten is nu op de advocaat van de tegenpartij.	392
Wethouders pensioen	De voorziening wethouderspensioenen is gevormd voor de kosten van de pensioenen van de ex-wethouders (of partners daarvan) die nu genieten van hun ouderdoms- (of nabestaanden)pensioen. Voorziening ingesteld conform Artikel 44, lid 1a BBV	415
Vaststellingsovereenkomsten	De voorziening vaststellingsovereenkomsten is getroffen omdat, in het kader van de herindeling, met 4 medewerkers een regeling is getroffen. Zij zijn na de herindeling vrijgesteld van werk en krijgen na verloop van tijd eervol ontslag. Voor de tijd dat de medewerkers worden doorbetaald zonder dat er een prestatie wordt geleverd is een voorziening getroffen.	123

Ten Boer		
Groot onderhoud MIOP sport	Betreft de groot onderhoudsplannen voor het zwembad, gymzalen en sport accommodaties.	659
Groot onderhoud MIOP bruggen en kunstwerken	Betreft het groot onderhoudsplan voor de bruggen en kunstwerken. De toevoegingen zijn conform de nieuwe beheerplannen	49
Groot onderhoud MIOP gemeentehuis, gemeentewerf en brandweer	Betreft het groot onderhoudsplan voor gemeentehuis, gemeentewerf en brandweer. De toevoegingen zijn conform de nieuwe beheerplannen	247
GRP	De voorziening GRP is ingesteld om de lasten uitvoering van het gemeentelijke water- en rioleringsplan (GWRP door de raad vastgesteld op 27 januari 2016) te egaliseren en daarmee de ontwikkeling van het tarief rioolheffing geleidelijk aan te laten verlopen. De lasten en baten GWRP worden via deze voorziening geëgaliseerd. Bij de behandeling van de belastingvoorstellen 2018 in de raad van 29 november 2017 is de evaluatie van de uitvoering GRP 2017 ter inzage gelegd plus de bijstelling 2018.	137
Totaal voorzieningen		45.057

2.4.10 Langlopende schulden

Er zijn geen eliminatie, rubricering of harmonisatie verschillen in de langlopende schulden

Langlopende leningen

(Bedragen x 1.000)	Groningen	Haren	Ten Boer	Groningen
	(oud)			
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	1-1-2019
Obligatie leningen				
- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	212.500			212.500
Totaal Obligatieleningen	212.500	-	-	212.500
Binnenlandse banken en ov. financiële instellingen				
- ABN AMRO Bank NV	76.697			76.697
- Algemene Spaarbank Nederland NV (ASN)				-
- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	579.703	67.056	21.029	667.788
- Triodos Bank	45.000			45.000
- Nederlandse Waterschaps Bank	244.955			244.955
- St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Ned. Gemeente	-			
Totaal binnenlandse banken en overige financiële instellingen	946.355	67.056	21.029	1.034.440
Totaal binnenlandse bedrijven				
Openbare lichamen				
- Gemeente Meerssen	2.500			2.500
- Provincie Noord Brabant	195.000			195.000
Totaal openbare lichamen	197.500	-	-	197.500
Overige binnenlandse sectoren				
- Overig (Wichers Hoeth Laken)	1			1
Totaal overige binnenlandse sectoren	1	-	-	1
Totaal buitenlandse instellingen	-	-	-	-
Totaal geldleningen 2018	1.356.356	67.056	21.029	1.444.441

Waarborgsommen

Waarborgsommen	Groningen	Haren	Ten Boer	Groningen
	(oud)			
(Bedragen x 1.000 euro)	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	1-1-2019
- gemeente grond/ vergunningspas parkeren	698			698
- Benzine-pasjes	16			16
- Toegangspasjes/sleutels	117	8		125
Totaal waarborgsommen	831	8	0	839

De gemeente vraagt voor diverse werkzaamheden waarborgsommen, die na afloop met de werkelijk gemaakt kosten worden verrekend. Ook wordt bij tijdelijk gebruik van gemeentegrond een waarborg verlangd en worden borggelden gevraagd voor toegangspasjes bij Sport050.

2.4.11 Kortlopende schulden

In de kortlopende schulden zitten geen harmonisatieverschillen maar wel eliminatie- en rubriceringsverschillen. Deze zijn zichtbaar gemaakt in onderstaande tabel.

Netto vlottende schulden < 1 jaar (bedragen x 1.000 euro)	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Eliminatie en Rubricering verschillen	Groningen
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018		1-1-2019
Overige kasgeld leningen	73.500	0			73.500
Bank- en girosaldo	29.031	0	-1	-152	28.878
Overige vlottende schulden	99.784	4.562	3.579	-2.838	105.087
Vlottende schuld	202.315	4.562	3.578	-2.990	207.465

2.4.12 Overlopende passiva

In de overlopende passiva zitten geen harmonisatieverschillen maar wel eliminatie- en rubriceringsverschillen. Deze zijn zichtbaar gemaakt in onderstaande tabel.

Overlopende passiva (bedragen x 1.000 euro)	Groningen (oud)	Haren	Ten Boer	Eliminatie en Rubricering verschillen	Groningen
	31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018		1-1-2019
Verplichtingen	19.428	4.952	0	-510	23.870
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van de EU	3.496	0	0		3.496
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk	8.810	0	0		8.810
Vooruit ontvangen bijdragen met een specifiek bestedingsdoel van overige overheden	3.554	0	33		3.587
Overige vooruit ontvangen bedragen	6.875	1.930	0	-2.738	6.067
Totaal	42.163	6.882	33	-3.248	45.830

2.4.13 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Meerjarige inkoopcontracten

In de categorie niet uit de balans blijvende verplichtingen worden de meerjarige inkoopcontracten met een resterende contractwaarde van 1 miljoen of hoger opgenomen.

MEERJARIGE RAAM CONTRACTEN > € 1.000.000 (bedragen x 1.000 euro)		
Omschrijving Domein	Resterende contract waarde	einde contract
Ruimtelijk	3.051	2019
Ruimtelijk	8.584	2020
Ruimtelijk	2.400	2021
Ruimtelijk	4.567	2022
Bedrijfsvoering en overig	2.067	2020
Bedrijfsvoering en overig	31.108	2024

Gewaarborgde geldleningen

Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Hoofdsom	Groningen	Haren	Ten Boer	Groningen	Dekking
		(oud)				
		31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018	1-1-2019	
Garantie sociale woningbouw (WSW)	1.609.236	1.423.113	18.934		1.442.047	-
Garantie aankoop eigen woning (WEW)		1.076.000			1.076.000	-
Garantie Startersfonds Triodos	180	153			153	100%
Garantie Sportverenigingen	127	207			207	50%
Woningstichting Wierden en Borden	9.087			8.842	8.842	50%
Stichting Woonzorg Nederland	8.631			5.474	5.474	50%
Stichting Biblionet Groningen	1.000			870	870	100%
Totaal gewaarborgde geldleningen	1.628.261	2.499.473	18.934	15.186	2.533.593	